

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

0908 פ"ק פ"ק א"ק - ספר השדה תש"פ י"א א"ל י"ו 497

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון - 050-4145482

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: חג הפסח - זמן הלידה של עם ישראל

חֲזָקָה וּבְזָרוּעַ נְטוּיָהּ וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לְכֶם ה'
אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ" (דברים ד', ל"ד).

ונאמר על כך במדרש (תהלים מזמור קז) וז"ל: אמר ר' אבהו
רבבי אחא בשם רבינו, כך היו ישראל נתונים בתוך מצרים, כעובר
שהוא נתון בתוך מעיה של בהמה. וכשם
שהרועה נותן יד בתוך מעיה ושומטו, כך
עשה הקב"ה, שנא' "לבוא לקחת לו גוי
מקרב גוי".

הרי לנו כי יציאת מצרים היתה בחינת
לידה, כמו שנאמר (יחזקאל ט"ז, ד) "ומולדותיך
בְּיִוֶם הַוּלְדֹת אֶתְךָ". ופירש רש"י: "כשבחרתי
בך במצרים".

וכמובא בערבי נחל (פר' עקב - דרוש ו)
וז"ל: ידוע כי אף שכבר יצאו השבעים נפש
מתוך קליפות כל האומות, אעפ"כ עדיין היו
במצרים בבחינת עובר - כעובר במעי אמו,
ויציאת מצרים היתה כמו לידה, ולכן היה
במצרים כל המכות ההם, כי היה להם חבלי
לידה כאשר בעת יציאת העובר ממנה שיש
לה חבלים וצעקתה נשמע, כמו שאמרו
רבותינו ז"ל (תנחומא תזריע ד'), כך היתה צעקה

גדולה במצרים וכו'.

מעתה יש לומר, הדרך היא תינוק שנולד, אשר כל מעשה
קטן שעושה גורם הוא לשמחה גדולה אצל הוריו, לכן אפילו
אכילת ירקות מעשה פשוט שנעשה על ידי עם ישראל בזמן
הלידה, גורם לשמחה גדולה אצל הקב"ה.

תינוק הנולד חייב לתמיכה תמידית מהוריו, זהו הזמן של
ליל הסדר, בו הקב"ה בכבודו ובעצמו מגיע לבתי בני ישראל כדי
לתמוך בהם ולסעדם.

כפי שכתב השל"ה הקדוש (הובא במשנ"ב סי' תע"ג ס"ק ע"א)
שאינו יושבים בהסיבה בעת אמירת ההגדה, ואמרו הטעם, מפני

מובא בילקוט שמעוני (בראשית פרק ב', רמז י"ז) על זמן בריאת
העולם: הקב"ה נמלך במלאכים, אמר להן: עולם אני מבקש
לבראות. אמרו לו: למה? אמר להן: בשביל עם אחד שנקרא
ישראל.

אמרו לו: ומה טיבן?

אמר להם: כשם שהבדלתי בין אור
לחושך כך במצרים "ולכל בני ישראל היה אור
במושבותם". כשם שהבדלתי בין מים
העליונים לתחתונים אף להן אני עתיד לעשות
כן, שנאמר "והמים להם חומה מימינם".
בשלישי בראתי זרעים ודשאים, אף להן אני
עתיד לעשות כן, שנאמר "והמן כזרע גד",
ואומר "בנאות דשא ירביצני". בראתי מאורות
להבדיל בין יום ובין לילה, אף אני עתיד
לעשות להן כן, שנאמר "לא ימיש עמוד הענן".
בראתי עופות ודגים, אף להן וכו'. בראתי אדם
"ויפח באפיו אף להם עץ חיים היא למחזיקים
בה".

אמרו לו: רבוננו של עולם, מה עשה לך
העם הזה שאתה כל כך מחבבו?

אמר להם: ביום ראשון בראתי שמים
ומתחתים שנאמר "הנוטה כדוק שמים וגו', אף הם אני משרה
שכינתי ביניהן שנאמר "ועשו לי מקדש". בשני הבדלתי בין מים
למים, אף הן "והבדילה הפרוכת לכם". ביום השלישי בראתי
דשאים וזרעים אף הן אוכלין ירקות בליל פסח ומביאין לחם
הפנים. ברביעי בראתי מאורות, אף הן "ועשית מנורת זהב".
בחמישי בראתי עופות אף הן "והיו הכרובים פורשים כנפים".
בששי בראתי אדם, אף הן "בזאת יבוא אהרן".

וצריך להבין מה המעלה של אכילת ירקות בליל פסח
שהקב"ה מזכיר זאת בפני המלאכים?

נאמר בתורה על זמן יציאת מצרים: "או הִנֵּסָה אֱלֹהִים לְבוֹא
לְקַחַת לּוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסַּת בְּאֵתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמַלְחָמָה וּבְקֶדֶד

שהקב"ה עומד על גבי האדם והוא כתלמיד אצל רבו שאינו צריך הסיבה.

עוד מצינו לעניין ברכה, דבהלכות הנהגות בסעודה קיימא לן (ש"ע א"ח סי' קע"ט סעי' א'): "גמר סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים, אינו יכול לאכול ולא לשתות עד שיברך ברכת המזון, ואם אמר 'הב לן ונברך' הוי היסח הדעת, ואסור לו לשתות אא"כ יברך עליו תחילה", ואילו בליל הסדר נפסק בשו"ע (סי' תע"ז סעי' ב') "אם שכח ולא אכל אפיקומן, ולא נזכר עד שנטל ידיו או שאמר 'הב לן ונברך', אוכל אפיקומן בלא ברכת המוציא", ומקור הדברים בתוס' (ברכות מב. ד"ה אתכא) "מי ששכח לאכול אפיקומן ואמר 'הב לן ונברך' אינו היסח הדעת, דאנן אתכא דרחמנא סמכינן", והרי הוא כתלוי בדעת בעה"ב שאינו יכול להחליט בעצמו בענייני הסעודה.

מסופר על הבעש"ט הקדוש זת"ב, שנסע לארץ ישראל כדי לפגוש בה את בעל האור החיים' הקדוש, ולהביא יחדיו את הגאולה השלימה (נתיב מצוותיך אבות פרק ד).

בדרכו, הגיע הבעש"ט הקדוש לאיסטנבול כמה ימים לפני חג הפסח יחד עם בתו אדל ובנו ר' צבי. איש לא הכירו שם והיה שרוי בעוני גדול. עד ערב הפסח - אפילו מצות ויין לא היו להם. בתו שאלה: "מה נעשה בימי הפסח?" והוא השיב לה: "ה' יזמין לנו", וישב כל היום בבית המדרש.

והנה לפנות ערב, באו זוג, איש ואישה, ממדינת פולין לבית הבעש"ט. האיש ביקש מבתו של הבעש"ט להיות יחד עם הבעש"ט בחג הפסח, וציון שהביא עימו את כל צורכי הפסח ביד רחבה. בתו של הבעש"ט הסכימה בשמחה, ומיד ערכו משרתיו של האורח את השולחן בכלים נאים, סידרו מיטה להיסבה, הכינו כל צרכי הסדר ביד רחבה ובתכלית ההידור, הדליקו נרות רבים וציפו לבוא הבעש"ט מבית המדרש.

בבוא הבעש"ט מתפלתו, קידש מיד על היין וערך את הסדר עד לאחר כוס שנייה, אז נתן שלום לאורח ושמח עימו. אחרי כן אמר הבעש"ט לאורח: "יודע אני שאתה חשוק בנים ומבקש אתה להיושע. לכן בזכות שהחיית אותי, אני נשבע שאשתך הזאת תלד לך בן". שמח האיש מאד על ההבטחה.

מיד אחרי השבועה, שמע הבעש"ט כרוז מן השמים: "האיש והאישה עקרים מטבעם, ורבי ישראל בעש"ט הכריח בשבועתו שישנו מלמעלה את סדרי הטבע, לכן הפסיד הבעש"ט את חלקו לעולם הבא".

כששמע הבעש"ט את הכרוז, שמח מאוד ואמר: "ברוך ה'. עתה אוכל לעבוד את ה' לשם שמים וללא נגיעות אישות, אפילו בלי רצון לשכר בעולם הבא". מיד שמע הבעש"ט כרוז נוסף מן השמים, שהחזירו לו את כל זכויותיו, מפני שרצה לעבוד את ה' ללא נגיעות אישיות.

חגגו הבעש"ט ואורחיו את החג ראשון של פסח בשמחה ובטוב לב. ביום הראשון של חול המועד, פטר הבעש"ט את אורחו לשלום לביתו, ואמר לבנו ר' צבי הסופר, שרצונו לנסוע מיד לארץ הקודש. הלכו ביחד לנמל

עלו על ספינה, והפליגו בה אלא שכבר באותו היום, החלה סערה גדולה בים, והספינה היטלטלה בים במשך יומיים. הסערה הייתה קשה מאד, והם התפללו לה' שיצילם. ביום השלישי שככה הסערה, והספינה הגיעה לאי אחד. ירדו כל הנוסעים לטייל באי, וגם הבעש"ט וילדיו יצאו אלא ששודדים התנפלו עליהם וקשרו אותם.

התיישבו השודדים לאכול. ר' צבי ניצל את ההזדמנות ופנה לאביו: "למה אתה שותק בזמן כזה? עשה משהו להצלתנו!

השיב לו הבעש"ט: "איני יודע כעת שום דבר. ניטלו ממני כל כוחותי. אם אתה זוכר דבר אחד שלימדתי אותך, הזכר לי אותו". אמר ר' צבי: "גם אני שכחתי הכל, חוץ מאותיות ה-א"ב".

צעק לו הבעש"ט: "אם כך למה אתה שותק? קרא לפני את אותיות ה-א"ב!"

התחיל ר' צבי לקרוא "אל"ף, ב"ת, גימ"ל, דל"ת..." והבעש"ט קורא אחריו, כדרכו תמיד בקול ובהתלהבות עצומה, עד שהוחזר לו כל כוחו הראשון. פתאום הגיע מלח אחד יחד עם חיילים, הבהיל את השודדים, שחרר את הבעש"ט ומשפחתו, והשיבם לספינה. שטה הספינה, והשיבה אותם חזרה לאיסטנבול ביום שביעי של פסח. הבין הבעש"ט, שמהשמים לא הניחו לו להיכנס לארצנו הקדושה ושב לביתו.

סיפור זה היה מספר הרה"ק ר' ישראל דב ווילדיניק ז"ע בשביעי של פסח, והיה מסיים תמיד: "ואותו המלח היה אליהו הנביא, זכור לטוב".

מה הסוד באמירת א' ב' שעל ידי זה ניצלו?

אלא שהם הגיעו למצב שאינם יודעים להתפלל, ממילא אמרו רק אל"ף ב"ת וביקשו מהקב"ה שהוא כבר יצרף את האותיות על פי הצורך כדי להושיעם.

כך אנחנו בליל הסדר - עת הלידה, עדיין איננו יודעים לדבר, איננו יודעים לבקש, לפיכך פותחים באמירת הסימנים "קדש ורחץ כרפס יחץ", כיון שאיננו יודעים את גודל התיקונים וההשפעות הנעשות על ידי כל סימן וסימן, אנחנו רק אומרים בפה, ואמירה זו גורמת לשמחה גדולה בשמים, כשמחת ההורים בשמעם את בנם התינוק מוציא הגה מפיו, והקב"ה כבר יפעל ויעשה לפי הצורך גם אם איננו מכוונים ואיננו יודעים.

משום כך, כתב רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע, שחג המצות הוא ראש וכולל את כל המועדות כולם, ובזה פירש מה שכל סדר מששה סדרי משנה נקרא בלשון רבים, "זרעים", "נשים", "נזיקין", "קדשים", "טהרות", זולת סדר "מועד" שהוא בלשון יחיד, והיינו טעמא כי "מועד" הכוונה לפסח שכולל את כל שאר המועדים.

פסח הוא זמן הלידה של עם ישראל, לכן הוא ראש לכל המועדים.

מעתה נבין את דברי הזוה"ק (הביאו באב"ז הל' פסח סי' שע"ב), שהאוכל בליל פסח את "מיכלא דאסוותא" אינו צריך לדין בראש השנה. כי ימי הפסח הם שורש לכל השנה, ואם זכה לתקן בשורש תיקן את כל השנה כולה.

ולפי דרכינו ביאורו, מכיון שחג הפסח הוא הלידה של כלל ישראל, לכן כאשר הלידה תקינה נולד ילד בריא ושלם שכל מערכות גופו עובדות כראוי, וכאשר ינתן לו מזון ראוי, יגדל ויתפתח מיום ליום עד שיבוא לשיא גדלות קומתו. אבל תינוק שנעשה לו סיבוך כלשהו בשעת הלידה, כמה השתדלות צריך אחר כך בשביל להחזירו למצב תקין, וכולי האי ואולי.

וכך במעגל השנה, פסח הוא תחילת הצמיחה והפריחה, חודש האביב הוא עידן ההתחדשות של כל הבריאה כולה, וכאשר יהודי נזהר אז מחמץ, הא נולד לתוך מציאות מתוקנת, ומתפתח כראוי בספירת העומר בעבודה של מ"ט הימים, עד לקבלת התורה בחג השבועות, שהוא שיא גדלות קומתם של ישראל. ואז אין צריכים את עבודת התשובה שהוא כעין תיקון ורפואה. אבל מי שנכשל חלילה וחס במשהו חמץ, חל סיבוך בלידתו, הרי שזקוק למאמצים גדולים כדי להחזירו למצב תקין.